

SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA CELJE

Spoštujemo preteklost, živimo sedanost, ustvarjamo prihodnost.

ARHITEKTURA MRLIŠKE VEŽICE V DOMOVIH STAREJŠIH

raziskovalna naloga

Avtorice:

Nataša Maksimović, 1. C

Anja Lužar, 1. C

Tamara Nikolić, 1. C

Mentor:

Peter ČEPIN TOVORNIK, dipl. zn., dipl. san. inž.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2015

ZAHVALA

Raziskovalna naloga z naslovom Arhitektura mrliške vežice v domovih starejših bi bila bistveno drugačna, kot je, če pri njenem nastanku ne bi sodelovali sledeči ljudje. Najprej bi se zahvalile našemu mentorju, gospodu Petru Čepinu Tovorniku, dipl. zn., dipl. san. inž., ki nam je vedno pomagal in mu nikoli ni bilo težko si vzeti časa in vložiti truda v našo raziskovalno nalogo.

Za strokovni pregled naloge se zahvaljujemo gospe Slavki Kosi, dipl. m. s., za prevod povzetka v angleščino gospe Franji Dobrajc, prof., za slovnični pregled gospe Maji Antonič, prof., za koordinatorsko raziskovalno dejavnost na šoli gospe Smilji Pevec, univ. dipl. biol, gospe Nini Lobe Selič, prof. in gospodu Mateju Korenu pa za tehnično pomoč.

Zahvaljujemo se tudi direktorjem domov upokojencev v Domu ob Savinji Celje, Domu sv. Jožefa, Domu upokojencev Sevnica in Domu upokojencev in oskrbovancev Impoljca, ki so nam omogočili ogled in slikanje mrliške vežice v domovih, ter zaposlenim, ki so izpolnili anketni vprašalnik. Prav tako se zahvaljujemo gospe Dijani Glavaš, gospodu Jožetu Planinšku, gospe Nataliji Koprivnik in gospe Franji Švižič, ki so nam odgovarjali na postavljena vprašanja pri intervjujih.

Zahvaljujemo se tudi ravnateljici, gospe Katji Pogelšek Žilavec, prof., mag. posl. ved, ki podpira raziskovalno dejavnost na šoli.

KAZALO

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA	2
KAZALO	3
KAZALO VSEBINE	3
KAZALO SLIK	4
KAZALO TABEL	5
KAZALO GRAFOV	5
POVZETEK	6
ABSTRACT	7
1 UVOD	8
1.1 NAMEN IN CILJ RAZISKOVALNE NALOGE	8
1.2 HIPOTEZE	8
1.3 METODE DE LA	9
2 TEORETIČNI DEL	10
2.1 OBIČAJI OB SMRTI V DOMU STAREJŠIH	10
2.2 SIMBOLI IN MRLIŠKE VEŽICE	10
2.3 UREDITEV PROSTORA MRLIŠKE VEŽICE V DOMOVIH	10
3 EMPIRIČNI DEL	11
3.1 VZOREC	11
3.2 ČAS RAZISKAVE	11
3.3 OBDELAVA PODATKOV	11
3.4 REZULTATI RAZISKAVE	11
3.4.1 ANALIZA SLIKOVNEGA MATERIALA	12
3.4.1.1 DOM OB SAVINJI CELJE	12
3.4.1.2 DOM SV. JOŽEFA CELJE	16
3.4.1.3 DOM UPOKOJENCEV SEVNICA	19
3.4.1.4 DOM UPOKOJENCEV IN OSKRBOVANECV IMPOLJICA	22
3.4.2 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	25
3.4.3 INTERVJUJI	35
3.4.3.1 INTERVJU Z GOSPO DIJANO GLAVAŠ	35
3.4.3.2 INTERVJU Z GOSPODOM JOŽETOM PLANINŠKOM	36
3.4.3.3 INTERVJU Z GOSPO NATALIJO KOPRIVNIK	37
3.4.3.4 INTERVJU Z GOSPO FRANJO SVIŽIČ	38
3.5 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA	39
4 ZAKLJUČEK	41
5 VIRI IN LITERATURA	42
6 PRILOGE	43

KAZALO SLIK

Slika 1: Dom ob Savinji Celje.....	12
Slika 2: Vhod v predprostor vežice	13
Slika 3: Predprostor vežice	13
Slika 4: Vrata mrliške vežice	13
Slika 5: Stopnišče za izhod iz mrliške vežice	13
Slika 6: Miza za sveče	14
Slika 7: Pare za umrlega.....	14
Slika 8: Križ z Jezusom.....	14
Slika 9: Posvetilo	14
Slika 10: Zavesa za intimo.....	15
Slika 11: Higijenski kotiček	15
Slika 12: Dom sv. Jožefa Celje	16
Slika 13: Stopnišče do mrliške vežice.....	17
Slika 14: Hodnik do mrliške vežice	17
Slika 15: Vrata mrliške vežice.....	17
Slika 16: Izhod iz mrliške vežice	17
Slika 17: Miza za sveče in križ.....	18
Slika 18: Molitvena miza	18
Slika 19: Klopi za svojce	18
Slika 20: Slika - verska	18
Slika 21: Dom upokojencev Sevnica	19
Slika 22: Dovoz do mrliške vežice	20
Slika 23: Izhod iz mrliške vežice	20
Slika 24: Hodnik.....	20
Slika 25: Vrata do mrliške vežice	20
Slika 26: Pare za umrlega.....	21
Slika 27: Izhod iz vežice	21
Slika 28: Higijenski kotiček	21
Slika 29: Stoli za svojce	21
Slika 30: Dom upokojencev in oskrbovancev Impoljca	22
Slika 31: Dovoz do mrliške vežice	23
Slika 32: Izhod iz mrliške vežice	23
Slika 33: Predprostor - pralnica	23
Slika 34: Vhodna vrata mrliške vežice	23
Slika 35: Miza za sveče in rože	24
Slika 36: pare v mrliški vežici.....	24
Slika 37: Higijenski kotiček	24
Slika 38: Zavesa s pregrado	24
Slika 39: Intervjuvanje g. Jožeta Planinška v Domu sv. Jožefa	37

KAZALO TABEL

Tabela 1: Poznavanje lokacije mrliške vežice v domu	25
Tabela 2: Prvi vstop v vežico po zaposlitvi	26
Tabela 3: Vzrok vstopa v mrliško vežico	27
Tabela 4: Pogostost vstopa v mrliško vežico	28
Tabela 5: Primernost lokacije mrliške vežice v domu	29
Tabela 6: Pomembnost lokacije mrliške vežice	30
Tabela 7: Urejenost mrliške vežice glede na vero	31
Tabela 8: Pomembnost rastlin v mrliški vežici	32
Tabela 9: Primerna urejenost mrliške vežice v domu	33
Tabela 10: Ali kaj pograšajo v mrliški vežici.....	34

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Poznavanje lokacije mrliške vežice v domu	25
Graf 2: Prvi vstop v vežico po zaposlitvi	26
Graf 3: Vzrok vstopa v mrliško vežico	27
Graf 4: Kako pogosto vstopijo v mrliško vežico	28
Graf 5: Primernost lokacije mrliške vežice v domu	29
Graf 6: Pomembnost lokacije mrliške vežice	30
Graf 7: Urejenost mrliške vežice glede na vero	31
Graf 8: Pomembnost rastlin v mrliški vežici	32
Graf 9: Primerna urejenost mrliške vežice v domu	33
Graf 10: Ali kaj pograšajo v mrliški vežici.....	34

POVZETEK

Namen raziskovane naloge je bil raziskati in ugotoviti, kako izgledajo mrliške vežice v domovih starejših, v kakšnem stanju so le-te in kaj vsebujejo ti prostori. Cilj naloge pa je, da bi vodstva domov poskrbela za ta prostor, da bi se lahko svojci pietetno in v miru poslovili od umrlega.

V teoretičnem delu so opisani običaji ob smrti ter simboli, ki so povezani z mrliško vežico.

Osnova za empirični del je slikovni material, ki je nastal pri fotografiranju prostora mrliške vežice v Domu ob Savinji Celje, Domu sv. Jožef Celje, Domu upokojencev Sevnica ter Domu upokojencev in oskrbovancev Impoljca, 85 spletnih anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili zaposleni v omenjenih domovih starejših, ter štirje intervjuji. Rezultati so pokazali, da se mrliške vežice v omenjenih domovih nahajajo v pritličju oz. kletnih prostorih in da 97,6 % anketiranih ve, kje se nahaja mrliška vežica. Najpogosteje so anketirani stopili v mrliško vežico takoj po zaposlitvi in to zaradi narave dela. 67,1 % anketiranih meni, da je lokacija mrliške vežice v domu primerna, 78,8 % pa, da je v domu pomembno, kje se nahaja mrliška vežica zaradi dostopnosti in mirnega slovesa svojcev od pokojnika.

Ključne besede: mrliška vežica, dom starejših, anketiranci, simboli, mrtvaški oder.

ABSTRACT

The purpose of this research work was to investigate and find out what mortuaries in homes for elderly look like, in what condition they are and what they contain. The aim of this research is that the leaders of elderly homes take care for these places so that relatives will be able to say goodbye to the deceased respectfully and in peace.

In the theoretical part are described traditions at death and symbols that are connected with the mortuary.

The basis for the empirical part is graphic material which was created at photography in the mortuary of Home for Elderly near Savinja river Celje, in Home for Elderly Saint Joseph Celje, in Home for Elderly Sevnica and at Retirement and Nursing home Impoljca, 85 online questionnaires that were filled in by the employees of these homes for elderly and four interviews. The results showed that mortuaries in these homes for elderly are located on the ground or basement and that 97,6 % respondents know where the mortuary is located. Most commonly respondents entered the mortuary immediately after employment because of the nature of their work. 67,1 % respondents believe that the location of the mortuaries in homes is appropriate, 78,8 % believe that it is important where the mortuary in home is located due to the availability and peaceful parting of relatives of the deceased.

Keywords: mortuary, home for elderly, respondents, symbols, catafalque.

1 UVOD

Sodobna družba se nerada ukvarja z boleznijo, starostjo, še manj pa s smrtjo, ki je sestavni del življenja. Ko napoči čas slovesa, se je potrebno od pokojnika mirno in pietetno posloviti, zato imajo mrliške vežice v domovih poseben pomen.

Mrliške vežice morajo imeti prav tako dostojno vzdušju kot pokopališča in so prostor spomina na umrle. V prostor mrliške vežice lahko vstopi vsakdo, tako obiskovalci doma, kot tudi svojci umrlega. To je prostor, kjer se svojci poslovijo od umrlega.

Mrliške vežice so večino v kletnih prostorih ter ločeno od drugih hrupnih prostorov, saj svojci potrebujejo mirno okolje za zadnji sloves od umrlega. Mrliške vežice morajo biti primerno urejene ter imeti ustrezno dostopnost do samega prostora za pogrebna vozila.

V prostoru mrliške vežice mora biti odlagalna miza za sveče in rože, stoli oz. klopi za svojce, higienski kotichek, kjer si svojci in zaposleni, ki pripeljejo umrlega v vežico, umijejo in razkužijo roke, ter pare za umrlega.

Za to nalogo smo se odločile, da bi ugotovile, kakšne so mrliške vežice v domovih starejših ter kako so opremljene.

1.1 NAMEN IN CILJ RAZISKOVALNE NALOGE

Namen raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kje v obiskanih domovih za starejše je mrliška vežica, v kakšnem stanju je in kako je ta prostor opremljen.

Cilj raziskovane naloge pa je, da se direktorji domov za starejše in ostalo javnost spodbudi k razmišljanju o potrebah ljudi, ki potrebujejo prostor mrliške vežice za miren sloves od svojcev.

1.2 HIPOTEZE

Preden smo naredile spletni anketni vprašalnik, smo si postavile štiri hipoteze, in sicer:

Hipoteza 1: Vsaj polovica obiskanih domov za starejše ima mrliško vežico v kleti.

Hipoteza 2: Anketirani v domovih starejših so v mrliško vežico najpogosteje vstopili takoj po zaposlitvi.

Hipoteza 3: Anketirani v domovih starejših pogosto hodijo v mrliško vežico v domu.

Hipoteza 4: Več kot polovica anketiranih posameznega doma starejših meni, da so rastline v mrliški vežici zelo pomembne.

1.3 METODE DELA

Za raziskovalno nalogo smo uporabile:

- študij različne literature,
- metodo fotografiranja,
- metoda anketnega vprašalnika in
- intervju.

Naše delo je potekalo po naslednjem vrstnem redu:

- najprej smo se z mentorjem dogovorili o izbrani temi,
- zastavili si namen in cilj raziskovalne naloge,
- postavile smo hipoteze,
- opravile terensko delo, kjer smo se odločile za fotografiranje mrliške vežice v štirih domovih starejših,
- sestavile anketni vprašalnik za zaposlene v domovih starejših,
- pridobljene podatke in slike smo analizirale,
- proučile smo literaturo za izvedbo teoretičnega dela raziskovalne naloge,
- ter napisale zaključek s predlogi.

Pri pisanju raziskovalne naloge o arhitekturi mrliške vežice v domovih starejših smo uporabile več različnih metod dela.

Metoda dela, ki smo jo uporabile v teoretičnem delu raziskovalne naloge, temelji na analizi, obstoječi strokovni literaturi domačih avtorjev, virih, člankih s področja mrliške vežice in spoznanjih o obravnavani temi.

V empiričnem delu smo uporabile metodo spletnega anketnega vprašalnika za raziskovanje mrliške vežice. Vprašalnik smo pripravile tako, da je bila mogoča ustrezna statistična analiza (obdelava z Excelom – grafični prikazi). Opravile smo tudi intervjuje.

Anketiranje je bilo izvedeno med zdravstvenimi in nezdravstvenim osebjem domov starejših, in sicer Doma ob Savinji Celje, Doma sv. Jožefa, Doma upokojencev Sevnica in Doma upokojencev in oskrbovancev Impoljca, katerim je bilo postavljenih 12 vprašanj. Od tega je bilo deset vprašanj zaprtega tipa, dve vprašanji pa odprtega tipa. Pri enem vprašanju sta bila možna dva odgovora, pri štirih vprašanjih so bili možni trije odgovori, od tega je bilo pri dveh vprašanjih možno pritrden odgovor obrazložiti, pri treh vprašanjih so bili možni štirje odgovori, od tega je bilo pri enem vprašanju možno pritrden odgovor obrazložiti, ter dve vprašanji s petimi odgovori, kjer so pod zadnjo alinejo lahko dopisali svoj odgovor, če ga niso našli med ponujenimi.

Intervjuji so bili strukturirani in so vsebovali od sedem do enajst vprašanj.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 OBIČAJI OB SMRTI V DOMU STAREJŠIH

Danes smrt velikokrat ne nastopi več doma, pač pa v bolnišnicah, zavodih, domovih starejših. Svojci umrlega ne vidijo in z njim nimajo nikakršnih opravkov, razen zadnjega slovesa pred odhodom na pokopališče.

Današnji običaj ob smrti v domu starejših je, da po obvestilu svojcem (telefonsko, telegram) ob nastopu smrti iz bolnišnice ali iz doma starejših morajo le-ti prevzeti vse pokojnikove stvari v bolnišnici, v kateri je bil pacient sprejet. V kolikor je pokojnik umrl v domu starejših občanov, pa prevzamejo pokojnikove stvari na upravi doma.

Posmrtni ostanki stanovalcev doma starejših, ki bodo pokopani na pokopališčih v drugih občinah ali krajevnih skupnostih, se lahko do prevoza čuvajo v mrliški vežici doma starejših.

2.2 SIMBOLI IN MRLIŠKE VEŽICE

Mrliške vežice, če jih tretiramo kot prostor, kjer se zgodi proces tranzicije (umrli iz sveta živih v svet mrtvih, žalujoči iz sveta mrtvih v svet živih), potrebujejo simbole za komunikacijo z nadnaravnimi silami. Če jih tretiramo kot prostor, kjer se odvija dejavnost posebnega družbenega pomena in kjer se srečujejo različne družbene skupine (različne socialne skupine, katerim pripadajo žalujoči, udeleženci v procesu pokopavanja), potem uporabljajo simbole za komunikacijo med ljudmi. Če jih tretiramo kot prostor s posebnim pomenom, pomenom slovesa, potem potrebujemo simbole, ki to vlogo poudarjajo. V vsakem primeru je uporaba simbolov v oblikovanju prostora mrliških vežic ne samo utemeljena, temveč tudi nujna (priporočljiva). Simbol, ki je največkrat poudarjen v mrliških vežicah oz. v njihovih prostorih, je križ z Jezusom, poleg križa pa so lahko prisotni tudi simboli svetih oseb, kot so kipi Svete trojice, device Marije in Svetega duha. Pogosto so tudi upodobitev pojmov mir, ljubezen, upanje, vera (Tresidder, 2004, str. 294).

2.3 UREDITEV PROSTORA MRLIŠKE VEŽICE V DOMOVIH

Glede na literaturo, kjer je težko zaznati usmeritve glede ureditve tega prostora, smo se osredotočile na psihofizično plat človeka oziroma na postopek realnega sveta. In tako ugotovile, da človek ob močnih čustvih, ki se porajajo, ne potrebuje motečih dražljajev okolice in da mrliška vežica kot skupni prostor srečanja žalujočih potrebuje enostavnost. Prostor mrliške vežice v domovih naj bo preprost, dostojanstven in primeren prostoru žalujočih. Ta prostor naj bo opremljen z opremo verskih simbolov, mizico, kjer se odložijo sveče ter rože, in pare za umrlega oz. mrtvaški oder.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 VZOREC

Osnova za obdelavo podatkov je bil slikovni material, ki je nastal z ogledom in fotografiranjem domov, in sicer Doma ob Savinji Celje (v nadaljevanju tudi Dom ob Savinji ali DSC), Doma sv. Jožefa (v nadaljevanju tudi DSJ), Doma upokoјencev Sevnica (v nadaljevanju tudi Dom Sevnica ali DUS) in Doma upokoјencev in oskrbovancev Impoljca (v nadaljevanju tudi Dom Impoljca ali DUOI) ter 85 spletnih anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili zaposleni v omenjenih domovih.

Opravljeni so bili tudi štiri intervjuji, in sicer z go. Dijano Glavaš, g. Jožefom Planinškom, go. Natalijo Koprivnik ter go. Franjo Švižič.

3.2 ČAS RAZISKAVE

Fotografiranje mrliške vežice v domovih je potekalo v mesecu januarju in februarju, in sicer:

- Dom ob Savinji Celje, 8. 1. 2015,
- Dom sv. Jožefa, 12. 2. 2015,
- Dom upokoјencev Sevnica, 17. 2. 2015,
- Dom upokoјencev in oskrbovancev Impoljca, 17. 2. 2015.

Anketni vprašalnik, ki so ga izpolnjevali anketiranci, jim je bil poslan 9. 2. 2015 preko spleta z enotedenskim rokom za odgovore.

Intervjuji so bili opravljeni 8. 1. 2015 z namestnico glavne medicinske sestre v Domu ob Savinji Celje, go. Dijano Glavaš, 12. 2. 2015 z direktorjem Doma sv. Jožefa g. Jožetom Planinškom, 17. 2. 2015 z vodjo zdravstvene nege in oskrbe Doma Impoljca go. Natalijo Koprivnik ter 17. 2. 2015 z vodjo enote Doma upokoјencev Sevnica go. Franjo Švižič.

3.3 OBDELAVA PODATKOV

Slike, ki so nastale na samem terenu pri ogledu doma, smo analizirale in z njimi prikazale dejansko stanje. Pridobljene anketne vprašalnike smo razvrstile in jih računalniško obdelale. Pri risanju grafov smo si pomagale s programom Excel. Število odgovorov pri vsakem vprašanju anketnega vprašalnika smo pretvorile v odstotke in jih prikazale v tabelah in grafih.

3.4 REZULTATI RAZISKAVE

Na naslednjih straneh so opisani in s slikovnim materialom predstavljeni prostori mrliške vežice v domovih starejših, ki so bili že navedeni v vzorcu, in analiza anketnega vprašalnika, ki so ga izpolnili anketiranci preko spleta.

3.4.1 ANALIZA SLIKOVNEGA MATERIALA

V nadaljevanju je prikazana analiza slikovnega materiala, ki je nastal na dan ogleda posameznega doma starejših.

3.4.1.1 DOM OB SAVINJI CELJE

Slika 1: Dom ob Savinji Celje
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Dom ob Savinji Celje je socialnovarstveni zavod, ki zagotavlja različne programe in storitve za starejše ne samo v Celju, ampak v širši regiji, in je namenjen osebam od 65. leta starosti dalje, izjemoma tudi mlajšim invalidnim in drugim osebam.

V dom lahko sprejmejo 241 stanovalcev, in sicer v dve enoti, ki sta locirani v dveh povezujočih objektih, in sicer zdravstveno-negovalna enota I, kjer bivajo stanovalci z zadovoljivo psihično in fizično kondicijo, in zdravstveno-negovalno enota II, kjer stanovalci potrebujejo v celoti zdravstveno nego, oskrbo in povečan obseg individualne pozornosti ter pomoči. Stanovalcem zagotavljajo primerne oblike udejstvovanja in jim omogočajo čim višjo stopnjo samostojnosti. Aktivnosti potekajo v okviru delovne terapije in fizioterapije (športne aktivnosti, učenje dnevnih aktivnosti, transferja, hoje in uporabe ortopedskih pripomočkov). Med institucionalno mrežo storitev sodi dnevni center, namenjen vsem starejšim, ki želijo živeti doma, vendar potrebujejo občasno pomoč, pozornost, druženje. V dnevnem centru zagotavljajo dnevno oskrbo do 30 obiskovalcem dnevno (Selimović, Zgonec, 2013, str. 15).

LOKACIJA MRLIŠKE VEŽICE V DOMU OB SAVINJI CELJE

Slika 2: Vhod v predprostor vežice
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Slika 3: Predprostor vežice
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Slika 4: Vrata mrliške vežice
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

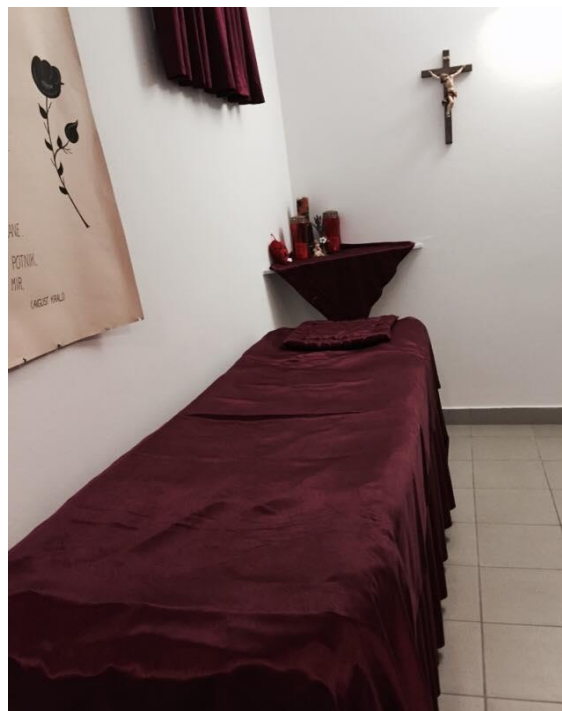
Slika 5: Stopnišče za izhod iz mrliške vežice
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Lokacija mrliške vežice je v kleti. Ob vstopu v dom smo pri recepciji zavile desno ter šle po hodniku v novi del doma mimo pisarne glavne medicinske sestre doma in ambulante, kjer smo zavile levo ter na desno stran poleg dvigala šle po stopnicah v kletne prostore. Na levi strani je vhod v mrliško vežico, pred njo pa je manjši predprostor. V mrliški vežici je tudi izhod po stopnicah, po katerih umrlega odnesejo do mrliškega vozila.

NOTRANJOST MRLIŠKE VEŽICE V DOMU OB SAVINJI CELJE

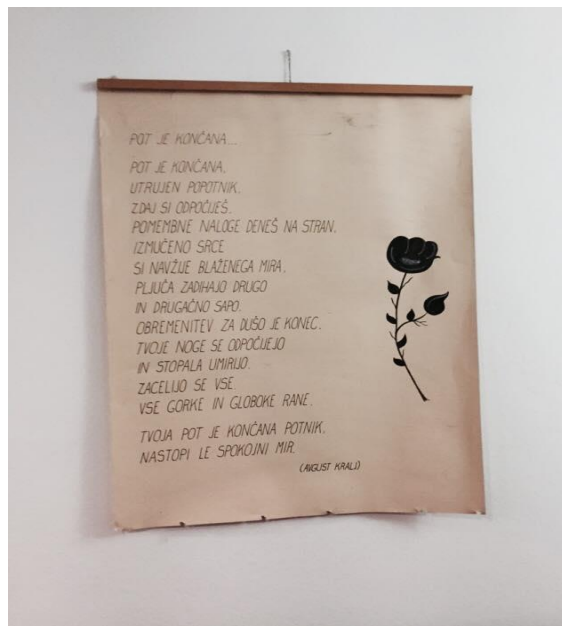
Slika 6: Miza za sveče
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Slika 7: Pare za umrlega
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Slika 8: Križ z Jezusom
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Slika 9: Posvetilo
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Slika 10: Zavese za intimo
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Slika 11: Higienški kotiček
(last raziskovalk, 8. 1. 2015)

Notranjost mrliške vežice v Domu ob Savinji Celje je opremljen z mizo za sveče, higienskim kotičkom, ki je zagrnen z zaveso, ter posteljo, ki je namenjena mrtvemu. Stene so obdane s simboli, kot je križ Jezusa, ter sliko v obliki posvetila. Velikost mrliške vežice je 2,72 x 4,95 m. Sosednji prostor mrliške vežice je klet.

3.4.1.2 DOM SV. JOŽEFA CELJE

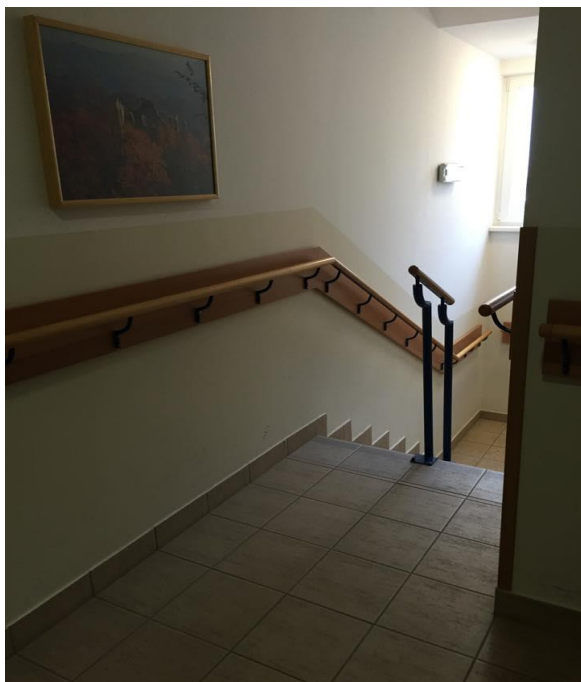

Slika 12: Dom sv. Jožefa Celje
(last raziskovalk, 12. 2. 2015)

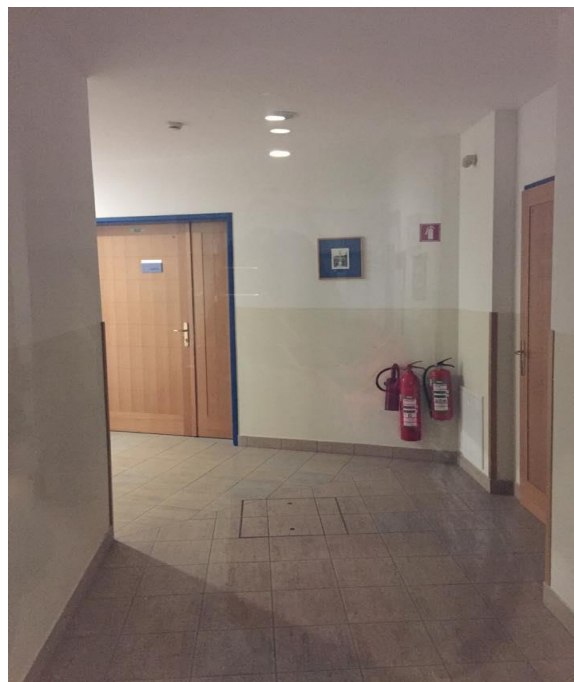
Jožefov hrib zaznamuje baročna cerkev, ki so jo Celjani zgradili daljnega leta 1681 v zahvalo za prenehanje kuge, ki je tiste čase pustošila po Štajerskem in v Celju. Po njej je hrib dobil svoje ime. Cerkev je hitro postala priljubljeno romarsko središče in to ostaja še danes z dvema glavnima romarskima shodoma: na Jožefovo, 19 marca in 1. maja. Svetega Jožefa pa častimo in prosimo za varstvo nad Domom in okoliško župnijo tudi na večer vsake srede pred prvim petkom v mesecu.

Lazaristi so ob prihodu prvotno majhno hišo ob cerkvi glede na potrebe nekajkrat dogradili, približno sedanjo velikost pa je dobila leta 1933. Med drugo svetovno vojno in po njej jo je doletela okupacija in nato nacionalizacija. Povojna ljudska oblast se ni kaj dosti zanimala zanjo in leta 1990 so jo lazaristi dobili po dobri volji Mestne občine Celje spet nazaj – vendar potrebno temeljite prenove. Leta 1993 se je začela obnova in počasi je Dom dobival današnjo podobo. Lazaristi so se v del Doma vselili leta 1995. Prve prireditve v drugem delu pa so stekle v letu 1996, kjer so lazaristi leta 1998 ustanovili na hribu zavod Dom sv. Jožefa, ki je začel vračati hribu prvotni duh, seveda na času primeren način s sodobnim duhovno prosvetnim centrom. Dom sv. Jožefa, ki sedaj v skladu s karizmo lazaristov vrši svoje trojno poslanstvo: duhovno prosvetno, orglarsko šolo in varstvo starejših. Z nastankom celjske škofije pa Dom v dobršni meri vrši tudi poslanstvo škofijskega pastoralnega centra (Sveti Jožef Celje, 2015).

LOKACIJA MRLIŠKE VEŽICE V DOMU SV. JOŽEFA

Slika 13: Stopnišče do mrliške vežice
(last raziskovalk, 12. 2. 2015)

Slika 14: Hodnik do mrliške vežice
(last raziskovalk, 12. 2. 2015)

Slika 15: Vrata mrliške vežice
(last raziskovalk, 12. 2. 2015)

Slika 16: Izhod iz mrliške vežice
(last raziskovalk, 12. 2. 2015)

Ob vstopu v Dom sv. Jožefa smo pri recepciji zavile desno, kjer smo šle mimo ambulante ter prostora, v kateri je zdravnik. Nato smo zavile desno in šle po stopnicah, ki jih je 22, ter smo prišle do sob in kletnih stanovanjskih prostorov. Zavile smo levo in šle mimo sobe za fizioterapijo, kjer je na desni strani mrliška vežica. Meter naprej od mrliške vežice je izhod, kjer mrliški avto pride po umrlega.

NOTRANJOST MRLIŠKE VEŽICE V DOMU SV. JOŽEFA

Slika 17: Miza za sveče in križ
(last raziskovalk, 12. 2. 2015)

Slika 18: Molitvena miza
(last raziskovalk, 12. 2. 2015)

Slika 19: Klopi za svojce
(last raziskovalk, 12. 2. 2015)

Slika 20: Slika - verska
(last raziskovalk, 12. 2. 2015)

Prostor mrliške vežice v Domu sv. Jožefa Celje je opremljen z mizo za sveče in rože, nad to mizo je križ z Jezusom, molitveno mizo ter versko simbolično sliko. V prostoru so tudi klopi, kjer se lahko svojci usedejo ter v miru poslovijo od umrlega. Velikost mrliške vežice je 3,60 x 4,85 m. Sosednji prostori mrliške vežice so soba za fizioterapijo, energetski prostor in garaža.

3.4.1.3 DOM UPOKOJENCEV SEVNICA

Slika 21: Dom upokoencev Sevnica
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Dom upokoencev Sevnica je začel delovati jeseni 1979 kot enota Doma upokoencev in oskrbovancev Impoljca. Ustanovljen je bil kot splošni zavod z možnostjo sprejema 85 oseb in z namenom omogočiti bivanje in nudenje oskrbo starejšim in invalidnim občanom. Dom se je ves čas delovanja posodabljal za doseganje standarda in nudenja kvalitetnega bivanja uporabnikom. Pridobili so novo dvigalo, povečali jedilnico, pridobili nove prostore delovne terapije, fizioterapije, pralnice. Stavba je energetsko posodobljena. V okolici doma so uredili sprehajalno stezo in jo opremili s počivališči. Za opravljanje kvalitetnega dela v vseh službah uporabljajo delovne pripomočke. S permanentno posodobitvijo stanovanjskega standarda izboljšujejo življenjski prostor stanovalcev (Dom upokoencev Sevnica, 2015).

Danes v domu prebiva 95 oseb, katerim je nudeno celodnevno bivanje, dve mesti pa sta namenjena nudenju dnevnega varstva (Dom upokoencev Sevnica, 2015).

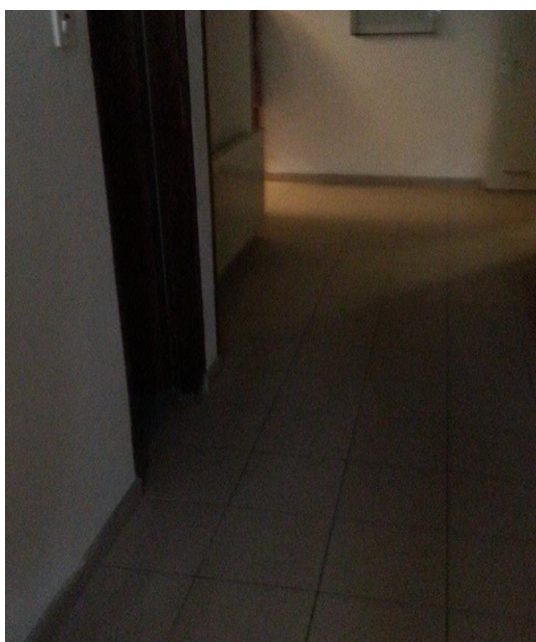
LOKACIJA MRLIŠKE VEŽICE V DOMU SEVNICA

Slika 22: Dovoz do mrliške vežice
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Slika 23: Izhod iz mrliške vežice
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

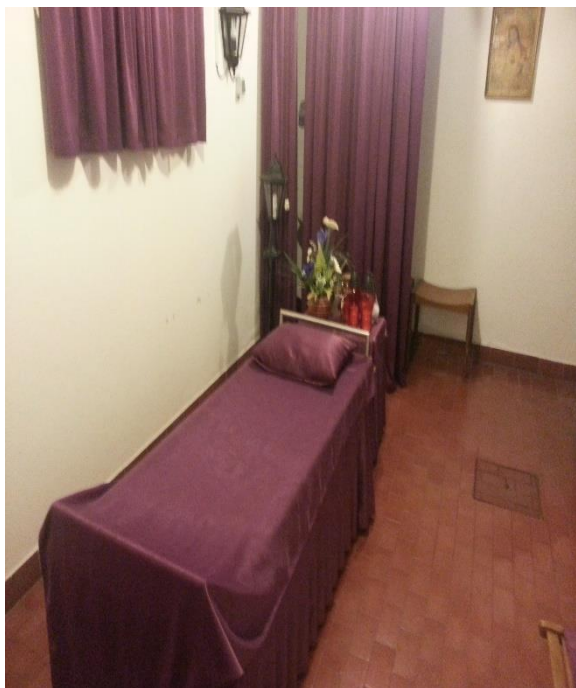
Slika 24: Hodnik
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

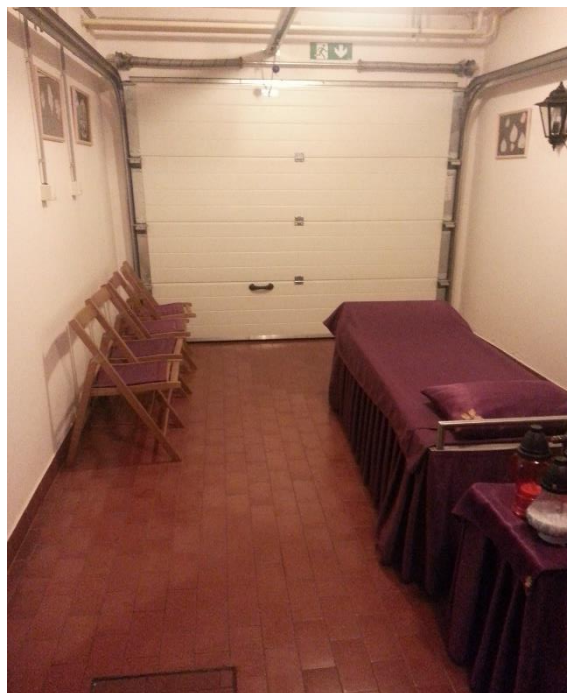
Slika 25: Vrata do mrliške vežice
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Do prostora, kjer je mrliška vežica v Domu upokojencev Sevnica, smo od glavnega vhoda v dom zavile desno in šle po hodniku, nato smo zavile na levo ter po stopnicah navzdol prispele do vrat vežice.

NOTRANJOST MRLIŠKE VEŽICE V DOMU UPOKOJENCEV SEVNICA

Slika 26: Pare za umrlega
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Slika 27: Izhod iz vežice
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Slika 28: Higienski kotiček
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Slika 29: Stoli za svojce
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Notranjost te vežice je prav tako opremljena s higienskim kotičkom, ki ga prekriva zavesa, s parami za umrlega, odlagalno mizo za cvetje in sveče ter s štirimi stoli za svojce. Prostor je velik 3 x 4,5 m. Sosednji prostor mrliške vežice je pralnica.

3.4.1.4 DOM UPOKOJENCEV IN OSKRBOVANECV IMPOLJICA

Slika 30: Dom upokoјencev in oskrbovancev Impoljca
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Dom upokoјencev in oskrbovancev Impoljca je bil prvič registriran leta 1952. Prvi stanovalci so bili občinski reveži in azilanti, ki so prišli iz Krškega in Novega mesta ter občinske okolice. Za oskrbo in nego so skrbele bolniške strežnice, zdravnik dr. Jurij Pesjak in medicinska sestra pa sta po potrebi prihajala iz Zdravstvenega doma Sevnica. Od leta 1952 do 1962 so dom vodili trije upravniki: Anton Sečen, Slavko Škrbet in Vinko Korene. S prihodom Frenka Valanta iz Sevnice, leta 1962, je zavod začel spreminjati podobo, in sicer za 60 varovancev, pretežno duševno bolnih. Gospodarska poslopja so preuredili v bivalne prostore. Od leta 1968 do 1976 se je število stanovalcev povzpelo na 250. Danes je Dom upokoјencev in oskrbovancev Impoljca sodobna skupnost bivaјočih, ki so našli v domu varnost in toplino. K temu so nedvomno prispevale vse razvojne faze skozi čas. Novi dom je leta 1992 odprl predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, tedaj je zavod prejel tudi najvišje občinsko priznanje – Grb občine Sevnica. Stanovanjski del zavoda ima danes okoli 6800 m² uporabnih površin ter okoli 2500 m² dvorišč in parkov. Zgrajen je v treh etažah. V prvi so ambulante, telovadnica, kuhinja, prostori za fizioterapijo, socialno službo, specialno pedagoško obravnavo, delovno terapijo, frizerstvo, pedikuro, upravo, pralnico in kotlovnico. V prvem in drugem nadstropju so bivalni prostori: spalnice, dnevni prostori s čajnimi kuhinjami, priročno ambulanto, knjižnici, sanitarije, kopalnice, prostori za čistila in shrambe. Vse sobe imajo varne balkone, ki stanovalcem, posebno poleti, veliko pomenijo. Stanovanjske površine so razdeljene na stanovanjske enote po 24 postelj z vsemi vzporednimi prostori (Impoljca, 2015).

LOKACIJA MRLIŠKE VEŽICE V DOMU IMPOLJCA

Slika 31: Dovoz do mrliške vežice
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Slika 32: Izhod iz mrliške vežice
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Slika 33: Predprostor - pralnica
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

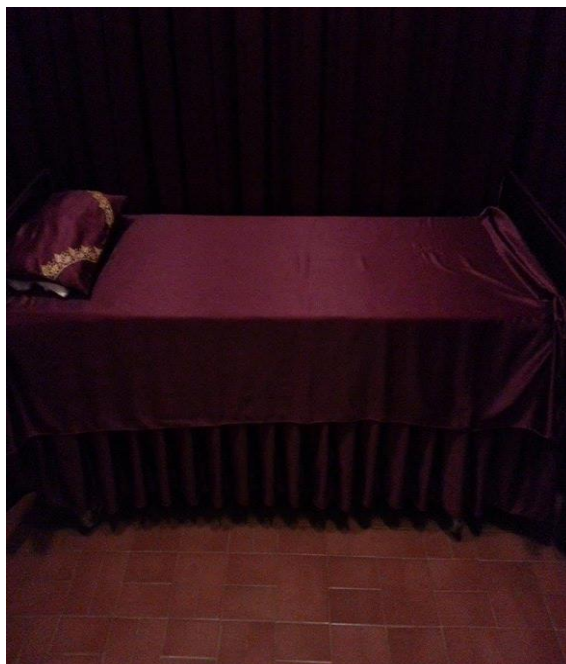
Slika 34: Vhodna vrata mrliške vežice
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Ko pridemo skozi glavni vhod v dom, se usmerimo po hodniku naravnost, nato pa po stopnišču v pritličje. Ker ni ločenega prehoda do mrliškega prostora, moramo skozi pralnico in nato so takoj vrata za vstop v mrliško vežico.

NOTRANJOST MRLIŠKE VEŽICE V DOMU IMPOLJCA

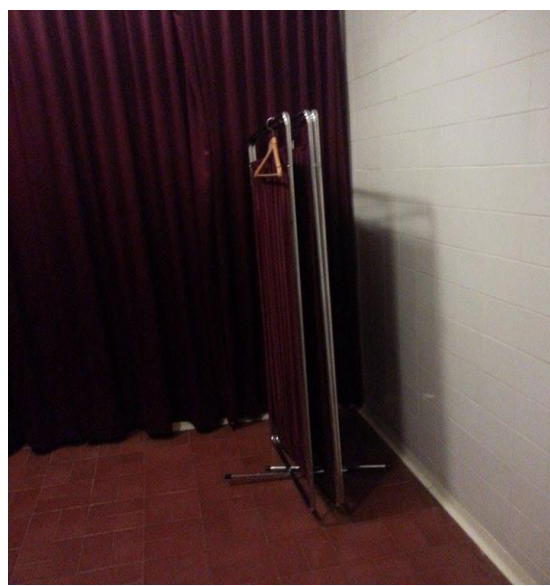
Slika 35: Miza za sveče in rože
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Slika 36: pare v mrliški vežici
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Slika 37: Higienski kotiček
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Slika 38: Zavesa s pregrado
(last raziskovalk, 23. 1. 2015)

Prostor mrliške vežice v domu je opremljen z mizico za sveče in rože ter s parami za umrlega in higienskim kotičkom. Prostor je velik 2,90 x 2,85 m in je v stilu temno rdeče barve. Ima vhodna vrata ter vrata za odvoz umrlega. Sosednji prostor mrliške vežice je pralnica.

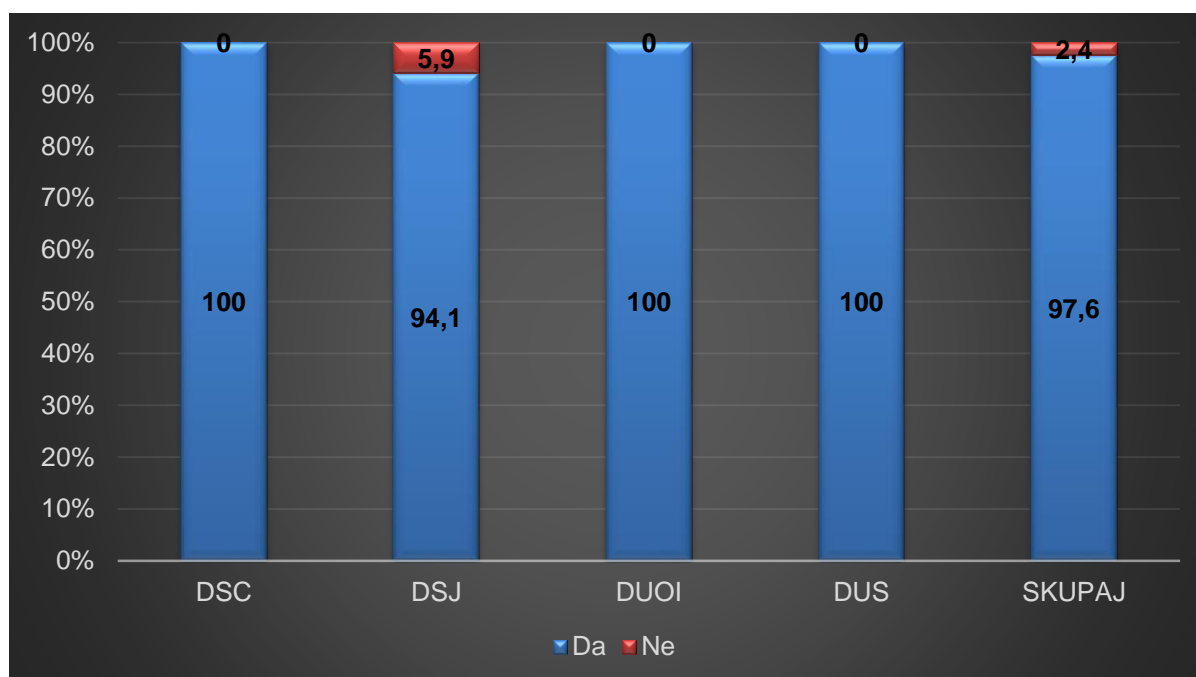
3.4.2 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

V nadaljevanju sledi analiza anketnega vprašalnika, ki so ga izpolnjevali zaposleni v domovih, ki smo jih obiskale.

1. VESTE, KJE JE MRLIŠKA VEŽICA V VAŠEM DOMU?

Tabela 1: Poznavanje lokacije mrliške vežice v domu

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
DA	43	100	32	94,1	5	100	3	100	83	97,6
NE	0	0	2	5,9	0	0	0	0	2	2,4

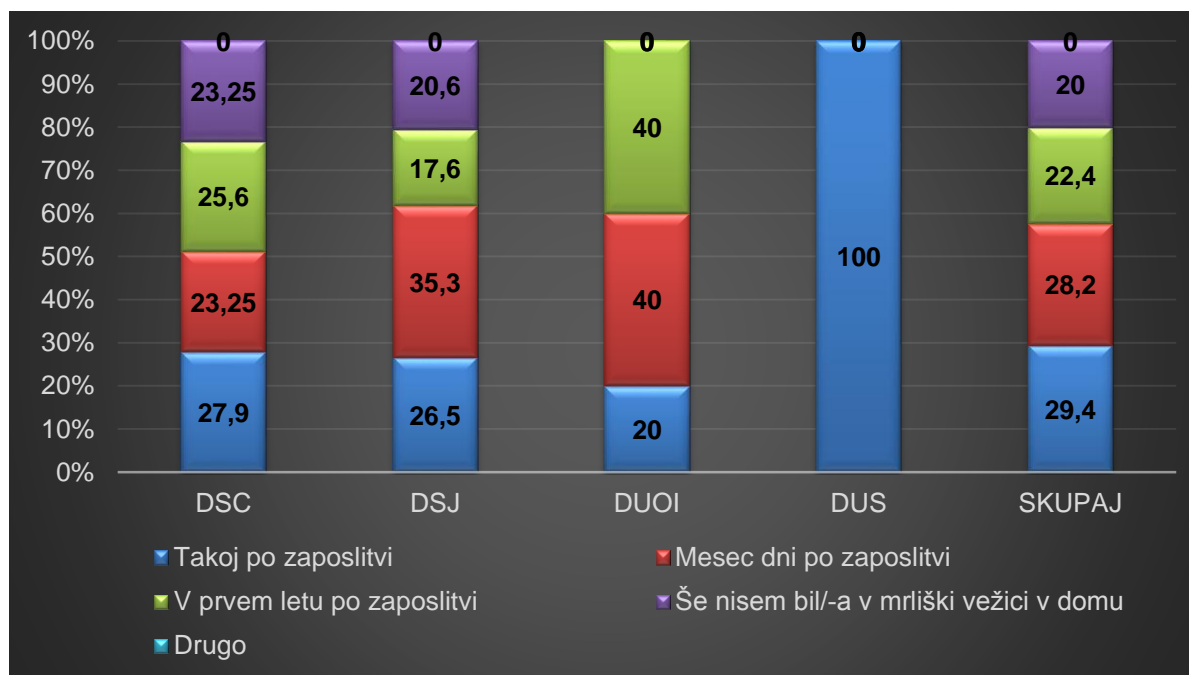
Graf 1: Poznavanje lokacije mrliške vežice v domu

Vsi anketirani v Domu ob Savinji Celje, v Domu Impoljca ter v domu upokojencev Sevnica vedo, kje je mrliška vežica v njihovem domu, v Domu sv. Jožef pa jih to ve 94,1 %.

2. KDAJ STE PRVIČ VSTOPILI V MRLIŠKO VEŽICO V VAŠEM DOMU PO ZAČETKU ZAPOSLOTVE?

Tabela 2: Prvi vstop v vežico po zaposlitvi

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
Takoj po zaposlitvi	12	27,9	9	26,5	1	20	3	100	25	29,4
Mesec dni po zaposlitvi	10	23,25	12	35,3	2	40	0	0	24	28,2
V prvem letu po zaposlitvi	11	25,6	6	17,6	2	40	0	0	19	22,4
Še nisem bil/-a v vežici v domu	10	23,25	7	20,6	0	0	0	0	17	20
Drugo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Graf 2: Prvi vstop v vežico po zaposlitvi

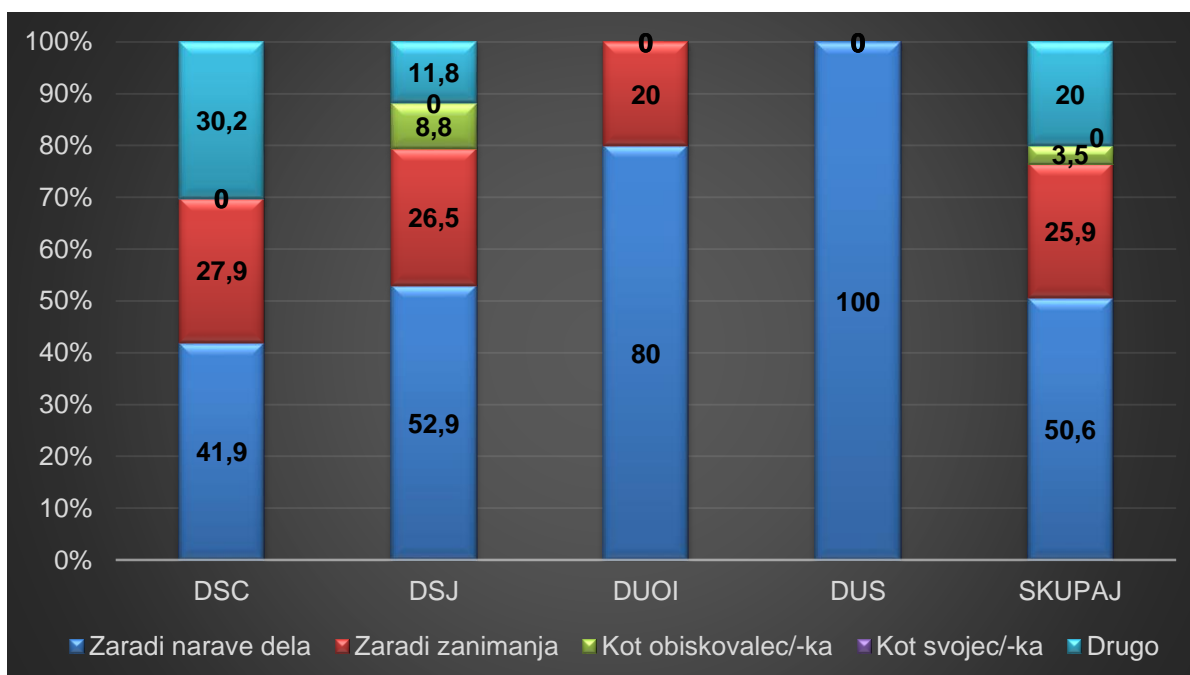
Najpogosteje (29,4 %) so anketirani vstopili v mrliško vežico takoj po zaposlitvi, 28,2 % mesec dni po zaposlitvi, 22 % jih je vstopilo po enem letu od zaposlitve v domu, ostalih 20 % pa še niso bili v mrliški vežici.

3. ZARADI ČESA STE ŠLI V MRLIŠKO VEŽICO V DOMU?

(možnih več odgovorov)

Tabela 3: Vzrok vstopa v mrliško vežico

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
Zaradi narave dela	18	41,9	18	52,9	4	80	3	100	43	50,6
Zaradi zanimanja	12	27,9	9	26,5	1	20	0	0	22	25,9
Kot obiskovalec/-ka	0	0	3	8,8	0	0	0	0	3	3,5
Kot svojec/-ka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Drugo	13	30,2	4	11,8	0	0	0	0	17	20

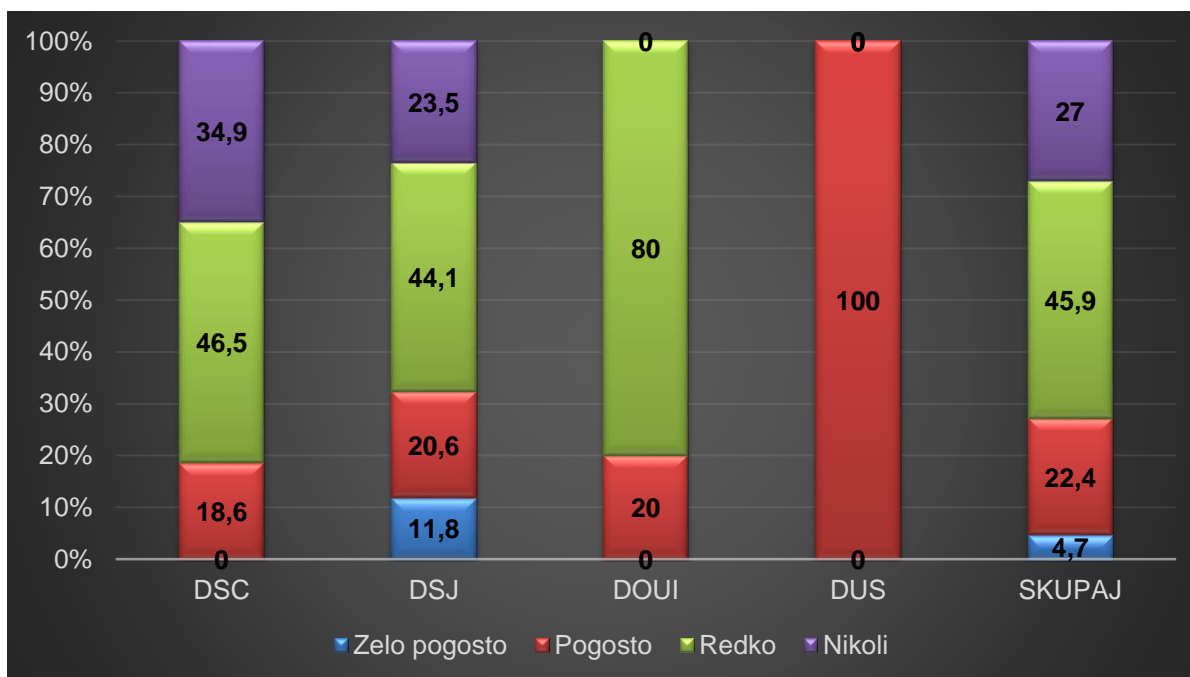
Graf 3: Vzrok vstopa v mrliško vežico

50,6 % anketiranih je vstopilo v mrliško vežico predvsem zaradi narave dela, 25,9 % zaradi zanimanja, 3,5 % kot obiskovalci ter 20 % so pod drugo napisali, da so vstopili v ta prostor kot čistilke ali pa odgovora niso podali.

4. KAKO POGOSTO HODITE V MRLIŠKO VEŽICO V DOMU?

Tabela 4: Pogostost vstopa v mrliško vežico

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
Zelo pogosto	0	0	4	11,8	0	0	0	0	4	4,7
Pogosto	8	18,6	7	20,6	1	20	3	100	19	22,4
Redko	20	46,5	15	44,1	4	80	0	0	39	45,9
Nikoli	15	34,9	8	23,5	0	0	0	0	23	27

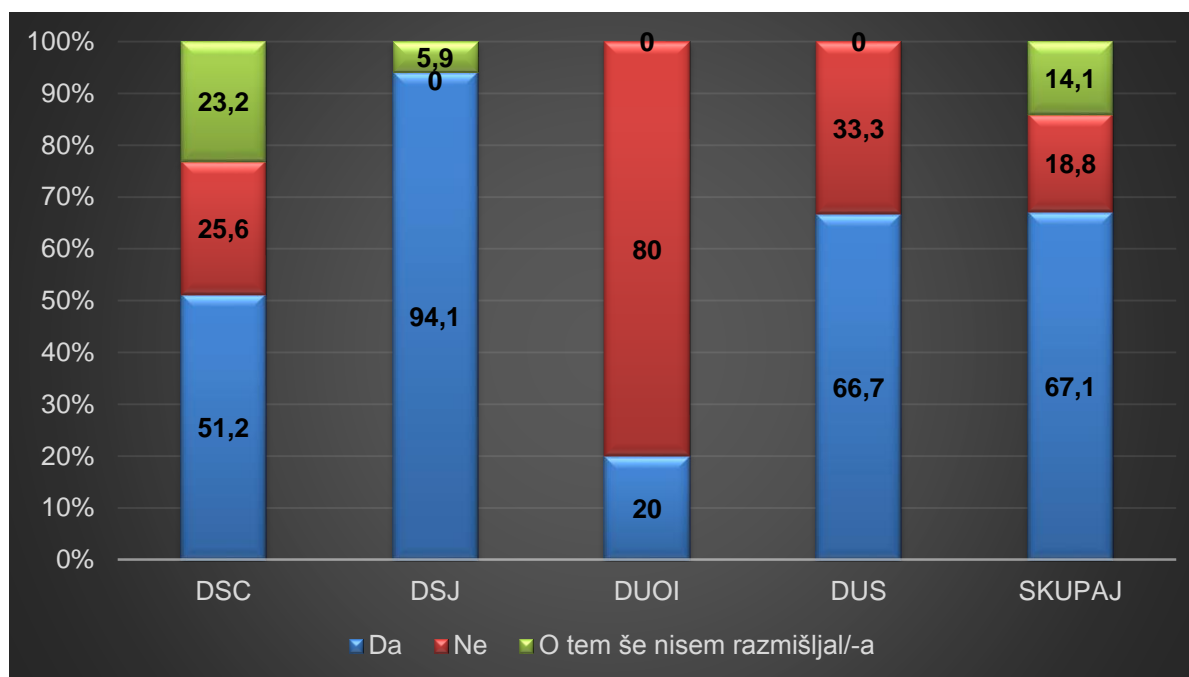
Graf 4: Kako pogosto vstopijo v mrliško vežico

Anketirani najpogosteje v 45,9 % redko vstopajo v mrliško vežico v domu, 27% jih nikoli ni vstopilo v ta prostor, 22,4 % jih pogosto vstopa ter 4,7 % zelo pogosto vstopa v mrliško vežico v domu.

5. ALI JE PO VAŠEM MNENJU LOKACIJA MRLIŠKE VEŽICE V VAŠEM DOMU PRIMERNA?

Tabela 5: Primernost lokacije mrliške vežice v domu

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
Da	22	51,2	32	94,1	1	20	2	66,7	57	67,1
Ne	11	25,6	0	0	4	80	1	33,3	16	18,8
O tem še nisem razmišljal/-a	10	23,2	2	5,9	0	0	0	0	12	14,1

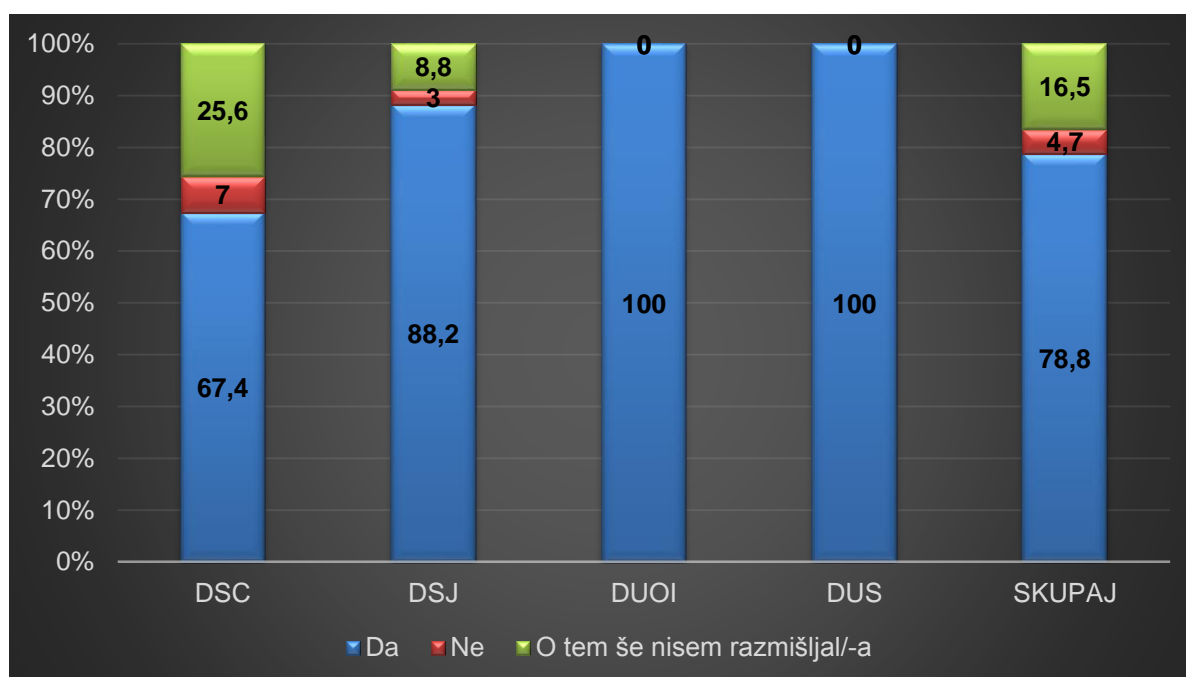
Graf 5: Primernost lokacije mrliške vežice v domu

Iz grafa je razvidno, da je kar 67,1 % anketiranih odgovorilo, da je lokacija mrliške vežice v njihovem domu primerna, 18,8 %, da ni primerna ter 14,1 % jih o tem ni razmišljalo.

6. SE VAM ZDI POMEMBNO, KJE V DOMU JE MRLIŠKA VEŽICA, IN ZAKAJ?

Tabela 6: Pomembnost lokacije mrliške vežice

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
Da	29	67,4	30	88,2	5	100	3	100	67	78,8
Ne	3	7	1	3	0	0	0	0	4	4,7
O tem še nisem razmišljaj/-a	11	25,6	3	8,8	0	0	0	0	14	16,5

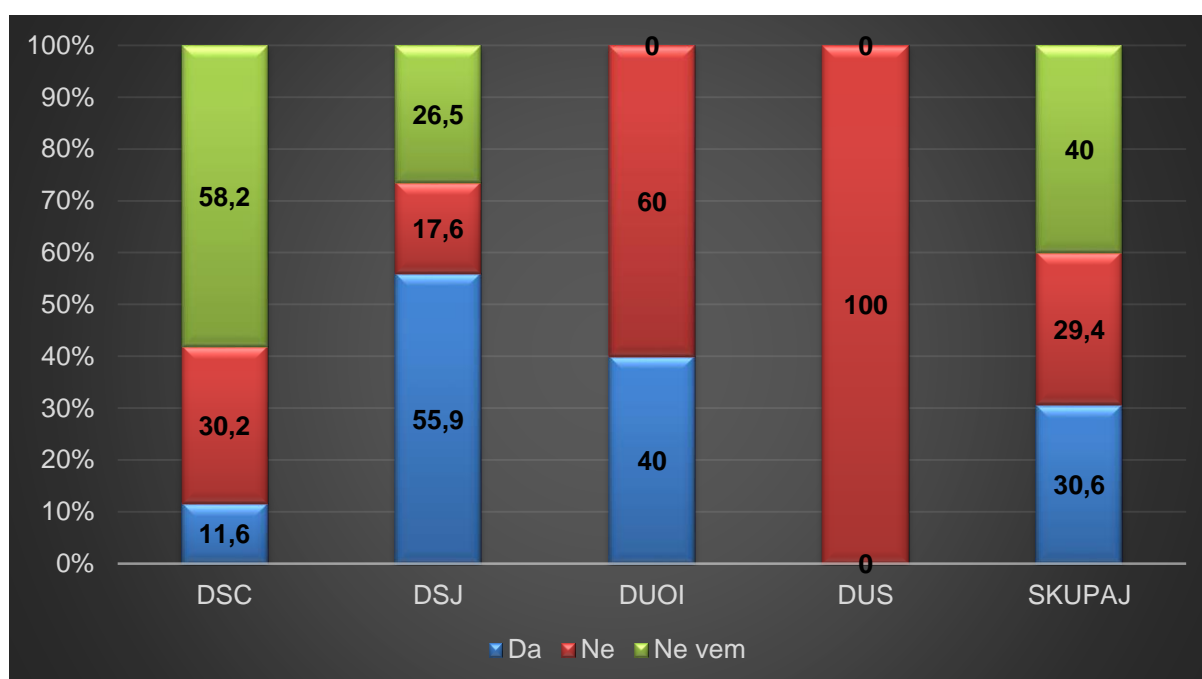
Graf 6: Pomembnost lokacije mrliške vežice

Iz grafa je razvidno, da 78,8 % anketiranih meni, da je pomembno, kje v domu je mrliška vežica. 4,7 % meni, da to ni pomembno, ter 16,5 %, da o tem še niso razmišljali. Vsi anketirani, ki so na to vprašanje odgovorili z »da«, so ta odgovor utemeljili, da je to pomembno predvsem zaradi dostopnosti in mirnega slovesa svojcev od pokojnega ter da je v mirnem okolju.

7. ALI PRILAGAJATE UREJENOST MRLIŠKE VEŽICE V DOMU GLEDE NA VERO POKOJNIKA IN ZAKAJ?

Tabela 7: Urejenost mrliške vežice glede na vero

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
Da	5	11,6	19	55,9	2	40	0	0	26	30,6
Ne	13	30,2	6	17,6	3	60	3	100	25	29,4
Ne vem	25	58,2	9	26,5	0	0	0	0	34	40

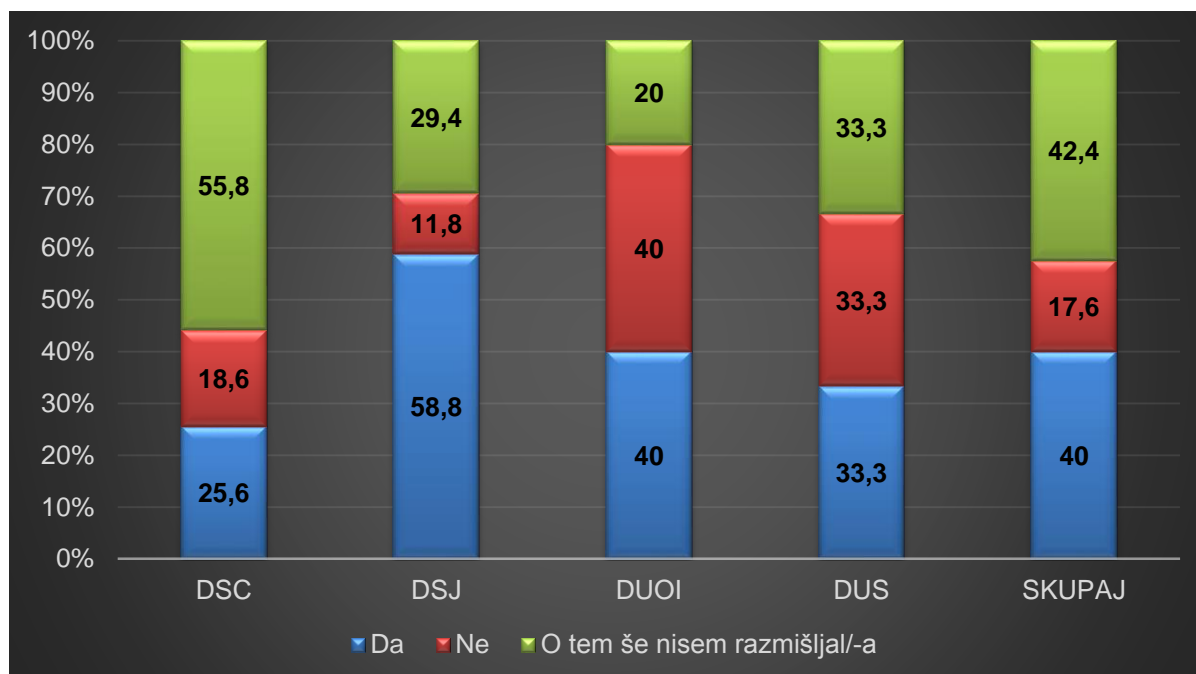
Graf 7: Urejenost mrliške vežice glede na vero

30,6 % anketiranih meni, da prilagajajo urejenost mrliške vežice glede na vero pokojnika oz. svojcev, 29,4 % jih je odgovorilo, da tega ne počno ter 40% da tega ne vedo. Tisti anketirani, ki so na to vprašanje odgovorili z »da«, so odgovor utemeljili tako, da so prostor glede vere prilagodili na željo svojcev oz. so odmaknili vse verske simbole, ki niso primerni za njihovo vero (križ, slike).

8. IMAJO RASTLINE ZA VAS POMEMBNO VLOGO V MRLIŠKI VEŽICI V DOMU?

Tabela 8: Pomembnost rastlin v mrliški vežici

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
Da	11	25,6	20	58,8	2	40	1	33,3	34	40
Ne	8	18,6	4	11,8	2	40	1	33,3	15	17,6
O tem še nisem razmišljaj/-a	24	55,8	10	29,4	1	20	1	33,3	36	42,4

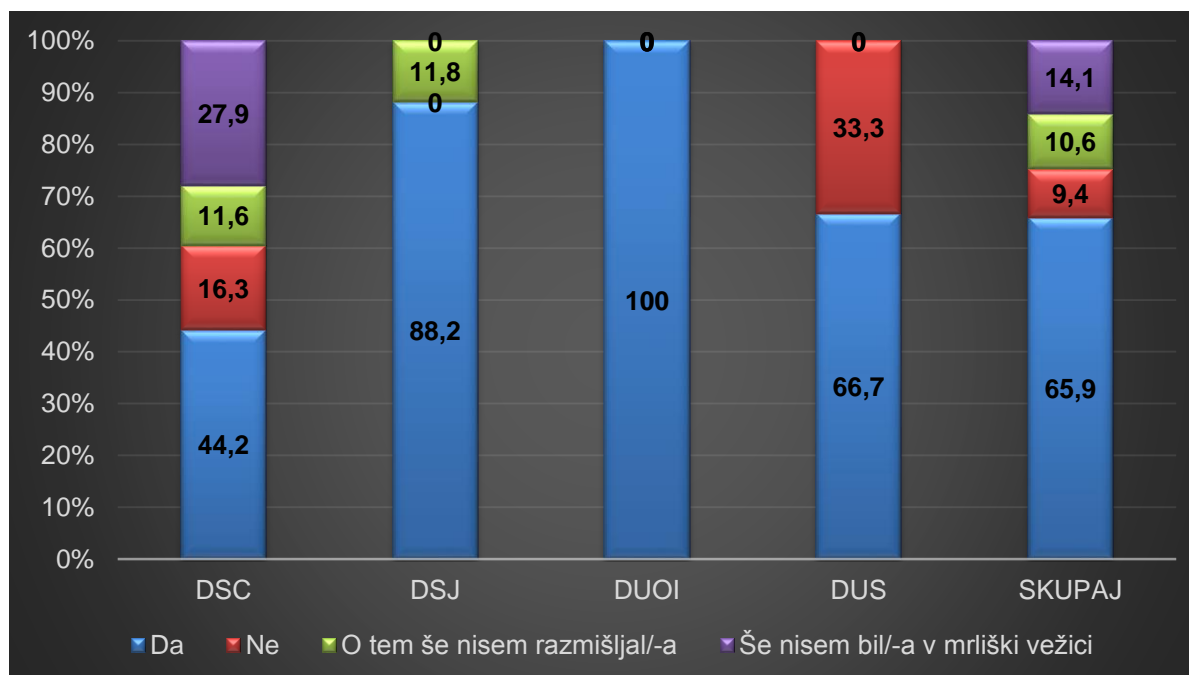
Graf 8: Pomembnost rastlin v mrliški vežici

Za 40 % anketiranih imajo rastline pomembno vlogo v mrliški vežici v domu, 17,6 % jih meni, da temu ni tako, 42,4 % pa jih je odgovorilo, da o tem še niso razmišljali.

9. ALI JE PO VAŠEM MNENJU MRLIŠKA VEŽICA V DOMU PRIMERNO UREJENA?

Tabela 9: Primerna urejenost mrliške vežice v domu

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
Da	19	44,2	30	88,2	5	100	2	66,7	56	65,9
Ne	7	16,3	0	0	0	0	1	33,3	8	9,4
O tem še nisem razmišljal/-a	5	11,6	4	11,8	0	0	0	0	9	10,6
Še nisem bil/-a v mrliški vežici v domu	12	27,9	0	0	0	0	0	0	12	14,1

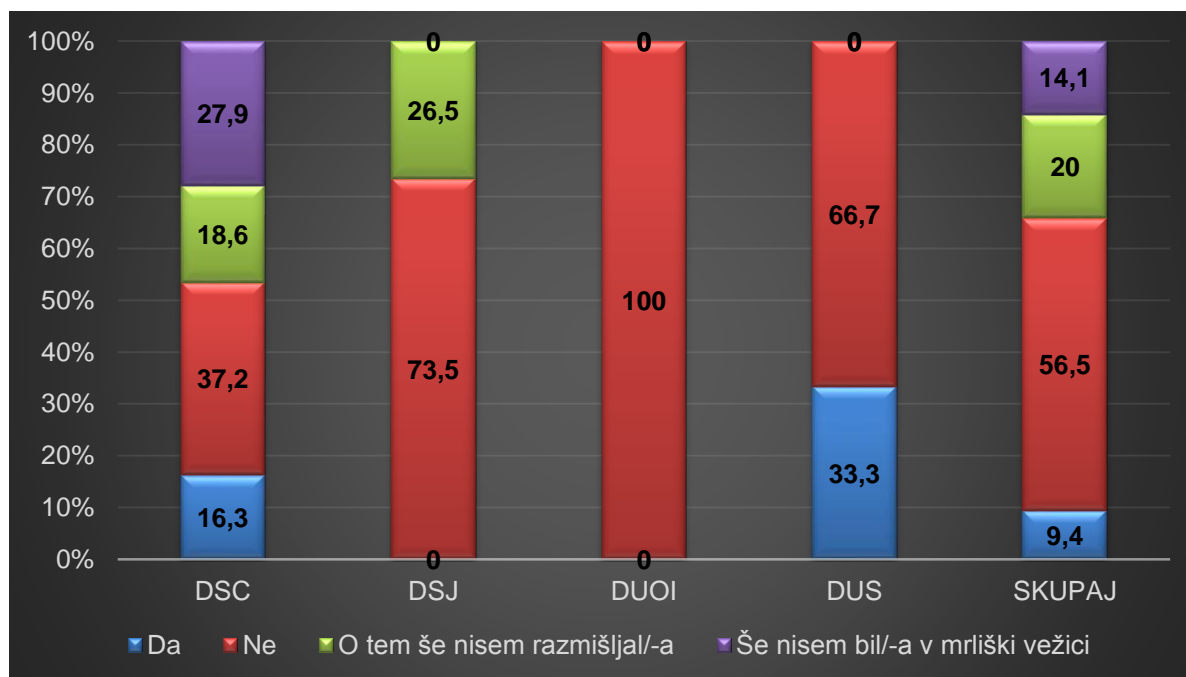
Graf 9: Primerna urejenost mrliške vežice v domu

Tisti anketirani, ki so že bili v mrliški vežici v domu menijo v 65,9%, da je v njihovem domu mrliška vežica primerno urejena, 9,4 % pa jih meni, da vežica v njihovem domu ni primerno urejena, 10,6 % jih o tem še ni razmišljalo, preostali pa še niso bili v mrliški vežici v domu.

10. ALI KAJ POGREŠATE V MRLIŠKI VEŽICI V DOMU?

Tabela 10: Ali kaj pogrešajo v mrliški vežici

	DSC		DSJ		DUOI		DUS		SKUPAJ	
	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%	ŠT.	%
Da	7	16,3	0	0	0	0	1	33,3	8	9,4
Ne	16	37,2	25	73,5	5	100	2	66,7	48	56,5
O tem še ni- sem razmiš- ljal/-a	8	18,6	9	26,5	0	0	0	0	17	20
Še nisem bil/- a v mrliški vežici v domu	12	27,9	0	0	0	0	0	0	12	14,1

Graf 10: Ali kaj pogrešajo v mrliški vežici

Na vprašanje, ali anketirani kaj pogrešajo v mrliški vežici v domu, so v 56,5% odgovorili, da ničesar, 9,4 % pa jih pogreša slike in rože, 20 % o tem še ni razmišljalo, preostali pa še niso bili v mrliški vežici v domu.

3.4.3 INTERVJUJI

Intervjuji so bili posneti na dan obiska in ogleda mrliških vežic v Domu Sv. Jožefa, Domu upokojencev Sevnica, Domu upokojencev in oskrbovancev Impoljca ter v Domu ob Savinji Celje.

3.4.3.1 INTERVJU Z GOSPO DIJANO GLAVAŠ

Intervju z gospo je bil posnet 8. 1. 2015 na dan ogleda in fotografiranja mrliške vežice v Domu ob Savinji Celje.

1. KAJ JE MRLIŠKA VEŽICA OZ. PROSTOR?

Je prostor, kamor odpeljemo umrlega, preden ga odpelje pogrebni zavod, je prostor, v katerem se svojci poslovijo od umrlega.

2. KOLIKO ČASA PRED POKOPOM POKOJNIK LEŽI V VEŽICI?

Odvisno od prihoda pogrebnega zavoda, nikoli več kot 24 ur.

3. KAKO JE MRLIŠKA VEŽICA OPREMLJENA OZ. ČEMU JE TA OPREMA NAMENJENA?

V vežici je voz (premična postelja), stoli za svojce, umivalnik, razkužilo, milo in brisače, zaželeno je tudi kakšna sveča, slika, nepritrjen križ (saj se lahko ob primeru druge vere odstrani).

4. PRIBLIŽNO KOLIKO STANOVALCEV NA MESEC UMRE V DOMU?

Največja umrljivost pri nas je jeseni oz. spomladi, zgodi se, da v enem mesecu ni nikogar, v naslednjem mesecu pa tudi 10, 15...odvisno.

5. ALI JE ŽE BILO KOGA STRAH OB PRIHODU V MRLIŠKO VEŽICO?

Ene manj – druge bolj, zaposlene ne. Mogoče kakšne nove oz. mlajše zaposlene, starejše oz. dlje časa zaposlene pa ne. Svojce ni strah, tisti, ki pa jih je, pa v mrliško vežico ne gredo.

6. ALI POKOJNIKE NAJVEČKRAT UPEPELJIJO ALI JIH POKOPLJEJO V KRSTI?

Zadnje čase jih največkrat upepelijo.

7. KAKŠEN JE POSTOPEK Z UMRLIM?

Če umrli umre na oddelku, ga tam pustijo približno dve uri, potem ga odpeljejo v mrliško vežico, v tem času se naroči mrliški ogled, pride terenski zdravnik, da potrdi smrt in pove okviren vzrok smrti, se s svojci pogovori, ali bodo zahtevali obdukcijo ali ne, nato pa svojci kontaktirajo pogrebni zavod in z njimi urejajo nadaljnje stvari. Če stanovalec umre v štiriposteljni sobi, si zaradi ostalih stanovalcev pomagamo s špansko steno (prenosljive zavese).

8. ALI IMATE KAKŠNO NEPRIJETNO IZKUŠNJO PRI DELU Z UMRLIMI?

Ne.

9. ALI IMAJO RASTLINE VELIK POMEN V MRLIŠKI VEŽICI IN KATERE RASTLINE SO TO?

Ne, saj jih nimamo.

10. KATERE STVARI V MRLIŠKI VEŽICI SO PO VAŠEM MNENJU ZA SVOJCE ZELO POMEMBNE?

Svojci po mojem mnenju niti ne gledajo, kakšne so stvari v mrliški vežici, za njih je pomembno, da se od umrlega poslovijo. Svojcu je potrebno ponuditi kozarec vode, stol, potrebno je zagotoviti zasebnost, mir, tišino, da se poslovi od umrlega.

3.4.3.2 INTERVJU Z GOSPODOM JOŽETOM PLANINŠKOM

Intervju z gospodom direktorjem je bil posnet 12. 2. 2015 na dan ogleda in fotografiranja mrliške vežice v Domu sv. Jožefa.

1. KAJ JE MRLIŠKA VEŽICA OZ. PROSTOR?

Je prostor, v katerega namestijo umrlega, preden ga odpelje pogrebni zavod.

2. KOLIKO ČASA PRED POKOPOM POKOJNIK LEŽI V VEŽICI?

Ne ostane dolgo – nekaj ur, včasih sploh ne, saj takoj pride pogrebni zavod in umrlega odpeljejo.

3. KAKO JE MRLIŠKA VEŽICA OPREMLJENA OZ. ČEMU JE TA OPREMA NAMENJENA?

Ker je to krščanski dom, je v vežici križ, sveča, klopca za svojce in postelja oz. oder za umrlega.

4. PRIBLIŽNO KOLIKO STANOVALCEV UMRE NA MESEC V DOMU?

Odkvisno – včasih ves mesec nihče, včasih pa dva ali trije.

5. ALI JE ŽE BILO KOGA STRAH OB PRIHODU V MRLIŠKO VEŽICO?

Strah ob prihodu v mrliško vežico je odvisen od posameznika ter če je nekoga strah je to lahko problem tudi sodobne družbe.

6. ALI POKOJNIKE NAJVEČKRAT UPEPELJIJO ALI JIH POKOPLJEJO V KRSTI?

Ne vemo, saj se takšna vprašanja svojcem ne zastavljajo, saj je to njihova odločitev.

7. KAKŠEN JE POSTOPEK Z UMRLIM?

Ko stanovalec umre, ga damo v mrliško vežico, nato se svojci od umrlega poslovijo, zaposleni pokličemo zdravnika, kateri umrlega pregleda, nato pa svojci kontaktirajo pogrebni zavod, ki pokojnika odpelje.

8. KOLIKO PROSTOROV IMATE V MRLIŠKI VEŽICI?

Mrliška vežica je le ena ter dodaten predprostor.

9. ALI IMATE KAKŠNO NEPRIJETNO IZKUŠNJO PRI DELU Z UMRLIMI?

Ne.

10. ALI IMAJO RASTLINE VELIK POMEN V MRLIŠKI VEŽICI IN KATERE RASTLINE SO TO?

Ne, saj jih nimamo.

11. KATERE STVARI V MRLIŠKI VEŽICI SO PO VAŠEM MNENJU ZA SVOJCE ZELO POMEMBNE?

Križ, blagoslovljena voda, pobožna oz. nabožna podoba, mesto, kjer prižgejo svečo.

Slika 39: Intervjuvanje g. Jožeta Planinška v Domu sv. Jožefa
(last mentorja, g. Peter Čepin Tovornik, 12. 2. 2015)

3.4.3.3 INTERVJU Z GOSPO NATALIJO KOPRIVNIK

Intervju z gospo je bil posnet 17. 2. 2015 na dan ogleda in fotografiranja mrliške vežice v Domu upokojencev Impoljca.

1. KAJ JE MRLIŠKA VEŽICA OZ. PROSTOR V DOMU UPOKOJENCEV?

Mrliška vežica je prostor, kjer se poslovimo od pokojnega.

2. KOLIKO ČASA PRED POKOPOM POKOJNIK LEŽI V VEŽICI V DOMU?

Koliko časa pred pokopom pokojnik v mrliški vežici je odvisno od pogrebne službe, kdaj pridejo po truplo. Ponavadi je to v popoldanskem času, najpozneje pa naslednji dan, v dopoldanskih urah.

3. KAKŠNO OPREMO IMATE V MRLIŠKI VEŽICI V DOMU?

V tem prostoru so voziček, večna luč, križ in stoli.

4. PRIBLIŽNO KOLIKO STANOVALCEV UMRE NA MESEC V DOMU?

Pri nas v domu upokojencev in oskrbovancev je malo smrti, v bolnišnicah je tega veliko več. V našem domu imamo tudi zelo mlado populacijo ljudi, tudi od 18 let dalje, največ pa nekje do 57 let. Tako, da imamo na leto približno od 9 do 10 umrlih.

5. KAJ SVOJCI NAJVEČKRAT NAREDIJO S POKOJNIKOM PO SMRTI? (UPEPELITEV/KRSTA)

Mislím, da je nekje pol klasičnih pokopov in pol upepelitev, saj to je popolnoma odvisno od svojcev, kaj bodo naredili s pokojnikom.

6. KAKŠEN JE POSTOPEK UMRLEGA OD ODDELKA DO MRLIŠKE VEŽICE V DOMU?

Pokojnega se na oddelku higiénsko uredi, pri tem tudi pazimo, da, če je v večposteljni sobi, pri urejanju postavimo špansko steno, da se zagotovi intimnost. Ko se pokojnega uredi, ga peljemo v vežico. Pred vsem tem postopkom se najprej obvesti še svojce ali pa center za socialno delo.

7. IMATE KAKŠNO NEPRIJETNO IZKUŠNJO PRI DELU Z UMRILIMI?

Ne, nimam je.

8. KATERE STVARI SO PO VAŠEM MNENJU ZA SVOJCE POMEMBNE V VEŽICI?

Vežica mora biti lepo urejena, ne sme biti skladišče, kjer bi odlagali stvari.

3.4.3.4 INTERVJU Z GOSPO FRANJO SVIŽIČ

Intervju z gospo je bil posnet 17. 2. 2015 na dan ogleda in fotografiranja mrliške vežice v Domu upokojencev Sevnica.

1. KAJ JE MRLIŠKA VEŽICA OZ. PROSTOR V DOMU?

Mrliška vežica je prostor, kjer damo možnost, da se svojci poslovijo od pokojnega.

2. KOLIKO ČASA PRED POKOPOM POKOJNIK LEŽI V VEŽICI V DOMU?

Tukaj je pa vse odvisno od pogrebne službe. Največ en dan.

3. PRIBLIŽNO KOLIKO STANOVALCEV UMRE NA MESEC V DOMU?

Kar veliko ljudi nam umre v bolnišnici. Na mesec nimamo podatka, imamo pa na leto, in to nekje do 18 oseb, v zadnjih nekaj letih se je število smrti zelo zmanjšalo.

4. MOGOČE VESTE, KAJ NAJVEČKRAT NAREDIJO S TRUPLJOM? (UPEPELITEV/KRSTA)

Največkrat jih dajo v postopek upepelitve.

5. KAKŠEN JE POSTOPEK UMRLEGA OD ODDELKA DO MRLIŠKE VEŽICE?

Ko pride do smrti, najprej obvestimo zdravnika, in ta opravi pregled. Po končanem zdravniškem pregledu pa ga naši bolničarji-negovalci higiénsko uredijo. Danes je tako, da ga ne oblačimo več v svoje obleke, ampak samo v spodnje bombažno perilo. Nekje po eni uri smrti, ga odpeljemo v mrliško vežico, kjer damo možnost svojcem, da se poslovijo, potem pa po pokojnika pride pogrebna služba.

6. KAKO JE OPREMLJENA MRLIŠKA VEŽICA V DOMU?

V tem prostoru so voziček, umivalnik, mizica, stol in sveča.

7. KATERE STVARI SO PO VAŠEM MNENJU POMEMBNE V MRLIŠKI VEŽICI?

Pri nas gledamo predvsem na svojce. Kaj si oni želijo v prostoru oz. kaj jih mogoče moti.

3.5 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA

Ker mora biti poskrbljeno za človeka kot celoto do konca njegovega življenja in ob smrti, je pomembno tudi to, da obstajajo prostori, kot je mrliška vežica. Vsakdo potrebuje svoj čas in čas, da se lahko poslovijo od svojca oz. umrlega.

Iz obiska štirih domov starejših, in sicer Doma ob Savinji Celje, Doma sv. Jožefa Celje, Doma upokojencev Sevnica in Doma upokojencev in oskrbovancev Impoljca, je bilo ugotovljeno, da so prostori mrliške vežice v teh domovih v pritličju oz. v kleti doma.

Prva hipoteza se glasi, da ima vsaj polovica obiskanih domov za starejše mrliško vežico v kleti. Mrliško vežico v kleti ima Dom ob Savinji Celje, Dom sv. Jožefa Celje in Dom upokojencev Sevnica, zato je hipoteza **potrjena**.

Vsi anketirani v Domu ob Savinji Celje, v Domu Impoljca ter v domu upokojencev Sevnica vedo, kje se nahaja mrliška vežica v njihovem domu, v Domu sv. Jožefa pa jih to ve 94,1 %.

Anketirani so prvič v mrliško vežico vstopili v Domu ob Savinji Celje in Domu upokojencev Sevnica najpogosteje takoj po zaposlitvi, v Domu sv. Jožefa in Domu Impoljca pa mesec dni po zaposlitvi. Anketirani vseh domov skupaj so najpogosteje vstopili v mrliško vežico v domu takoj po zaposlitvi, zato je **druga hipoteza**, ki se glasi, da so anketirani v domovih starejših v mrliško vežico najpogosteje vstopili takoj po zaposlitvi, **potrjena**.

Polovica anketiranih je v mrliško vežico vstopila zaradi narave dela, četrtnina zaradi zanimanja, 3,5 % kot svojec/-ka, petina pa jih je pod drugo napisala, da so v mrliško vežico v domu vstopili kot čistilke ali pa niso napisali odgovora.

Anketirani najpogosteje (45,9 %) redko vstopajo v mrliško vežico v domu, da pogosto vstopajo v njo, jih je odgovorilo 22,4 %, zato **tretja hipoteza**, ki se glasi, da anketirani v domovih starejših pogosto hodijo v mrliško vežico v domu, **ni potrjena**.

Po mnenju anketiranih posameznega doma je lokacija mrliške vežice v njihovem domu primerna, izjema so anketirani doma Impoljca, ki v večini menijo, da lokacija ni primerna.

78,8 % anketiranih meni, da je pomembno, kje v domu je mrliška vežica. 4,7 % meni, da to ni pomembno, ter 16,5 %, da o tem niso razmišljali. Vsi anketirani, ki so na vprašanje, če se jim zdi pomembno, kje v domu je mrliška vežica, odgovorili pritrdilno, so ta odgovor utemeljili, da je to pomembno predvsem zaradi dostopnosti in mirnega slovesa svojcev od pokojnega.

30,6 % anketiranih meni, da prilagajajo urejenost mrliške vežice glede na vero pokojnika oz. svojcev, 29,4 % jih je odgovorilo, da tega ne počno, ter 40%, da tega ne vedo. Tisti anketirani, ki so odgovorili pritrdilno, so odgovor utemeljili tako, da so prostor glede vere prilagodili na željo svojcev oz. so odmaknili vse verske simbole, ki niso primerni za njihovo vero (križ, slike).

Za 40 % vseh anketiranih imajo rastline v mrliški vežici v domu pomembno vlogo. Intervjuvanca, g. Planinšek in ga. Glavaš pa menita, da rastline nimajo pomena v mrliški vežici, zato jih tudi nimajo. Tudi pri ogledu mrliških vežic v posameznih domovih ni bilo nikjer rastlin v vežici. **Četrta hipoteza** se glasi, da več kot polovica anketiranih posameznega doma starejših meni, da imajo rastline v mrliški vežici velik vpliv. Ker so anketirani samo v Domu sv. Jožefa odgovorili v več kot polovici, da imajo rastline pomembno vlogo v mrliški vežici v domu, za ostale domove pa je bil odstotek nižji od polovice, hipoteza **ni potrjena**.

Za večino anketiranih je mrliška vežica v njihovem domu primerno urejena. 9,4 % anketiranih meni, da v mrliški vežici pogrešajo rože in slike.

Na zadnji dve vprašanji so lahko anketirani podali svoj odgovor. Na vprašanje, če bi imeli možnost, kaj bi spremenili v mrliški vežici v domu, so napisali, da bi v vežicah, ki so v domovih starejših, lahko bilo več cvetja ter stene obdane s slikami. Na vprašanje, kaj menijo svojci stanovalcev o lokaciji mrliške vežice v domu in o njeni opremljenosti, odgovorili, da so od svojcev dobili precej pohval in da so z urejenostjo in lokacijo zadovoljni ter da je mrliška vežica zelo lepo urejena. Ga. Koprivnik je v intervjuju povedala, da je pomembno, da je vežica lepo urejena in da ne sme biti skladišče, kjer bi odlagali stvari. Ga. Svižič pa pravi, da pri urejenosti mrliške vežice v domu gledajo predvsem na svojce, kaj si oni želijo v prostoru oz. kaj jih moti.

4 ZAKLJUČEK

Raba mrliških vežic je že splošno uveljavljena, kar so potrdili tudi anketiranci, ki jih z veliko večino sprejemajo kot samoumevne. V raziskovalni nalogi smo poskušale oblikovati splošna priporočila za umeščanje in urejanje mrliških vežic in hkrati potrditi ali ovreči hipoteze, ki smo jih zastavile na začetku.

Povemo lahko, da je mrliškim vežicam posvečeno premalo pozornosti. Prav tako o mrliških vežicah obstaja zelo malo strokovne literature. Analize izbranih primerov mrliških vežic so pokazale, da je ta prostor večinoma v kleti. Arhitektura mrliških vežic je večinoma tipična, ponekod z obilico simbolnih detajlov, ki pa ne pripomorejo k doseganju slovesnega vzdušja.

Prostor mrliške vežice je prostor slovesa, ki bi moral biti pogostejša tema strokovnih raziskovanj, ker nam odstira civilizacijski odnos do sveta, narave in bivanja nasploh (Kragelj, 2001, str. 101).

Delo raziskovalne naloge je bilo zanimivo. Delo je potekalo tudi na terenu, zato je bilo toliko bolj zanimivo. Bile smo vesele, ker smo na koncu raziskovanja ugotovile, da imajo izbrani domovi starejših urejen prostor za sloves oz. mrliško vežico. Izvedele pa smo tudi veliko o zgodovini domov, ki smo si jih ogledale.

Predlagamo pa, da bi domovi lahko imeli v prihodnje tudi kakšno paliativno sobo, kjer bi se lahko svojci umirajočih poslovili. Prav tako bi bilo dobro, če bi domovi uvedli pri izhodu iz mrliške vežice, kjer so postavljene stopnice, klančino pri izvozu. Predlagamo tudi, da bi bile postavljene zavese pri higienskem koticu v mrliški vežici.

Zavedati se moramo, da je mrliška vežica v domu sestavni del doma in hkrati sestavni del slovesa od umrlega, zato bi jo bilo potrebno umestiti v sam center doma in ne nekam (kot je sedaj), kjer človek lahko dobi občutek, da je to prostor, ki je služil kot skladišče.

5 VIRI IN LITERATURA

Čepin Tovornik, P. 2015. *Slikovni material*: Slika 39.

Dom ob Savinji. Dostopno na:

<http://www.ssz-slo.si/dom-ob-savinji-celje> (21. 2. 2015).

Dom sv. Jožef Celje. Dostopno na:

<http://www.jozef.si/zgodovina/> (21. 2.2015).

Dom sv. Jožef Celje. Dostopno na:

<http://www.jozef.si/?option=comcontent&view=article&id=112&itemid=155>
(21. 2. 2015).

Dom upokojenecv Sevnica. Dostopno na:

<http://www.impoljca.si/sevnica/o-domu/rast-in-razvoj-skozi-cas> (21. 2. 2015).

Kragelj, Š. *Prostorska problematika mrliških vežic na manjših pokopališčih*. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, 2007, str.101. dostopno na:
http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/dn_kragelj_spela.pdf (21. 2. 2015).

Maksimović, N., Lužar, A., Nikolić, T. 2015. *Slikovni material*: Slike 1 – 38.

Selimović, E., Zgonec, L. *Arhitektura prostorov za duhovno oskrbo v domovih za upokojenca*. Mladi za Celje. Celje, 2013, str. 15.

Tresidder J. *1001 simbol: ilustrirani vodnik skozi svet simbolov*. Notranje Gorice, Quarto, 2004, str. 294.

6 PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik: Arhitektura mrliške vežice v domovih starejših

ANKETNI VPRAŠALNIK
ARHITEKTURA MRLIŠKE VEŽICE V DOMOVIH STAREJŠIH

Spoštovani!

Smo dijakinje 1. letnika Srednje zdravstvene šole Celje in delamo raziskovalno nalogo na temo arhitektura mrliške vežice v domu za starejše. Anketni vprašalnik je anonimen in podatki bodo uporabljeni le za namen naše naloge. Pri vsakem vprašanju je možen samo en odgovor, razen pri vprašanju, kjer je to posebej napisano.

Hvala za odgovore.

Spol:

- a) ženski
- b) moški

Starost:

- a) do 30 let
- b) 31 do 40 let
- c) 41 do 50 let
- d) 51 let in več

Poklic:

- a) zdravstveni delavec/-ka
- b) nezdravstveno osebje

1. Veste, kje je mrliška vežica v vašem domu?

- a) da
- b) ne

2. Kdaj ste prvič vstopili v mrliško vežico v vašem domu po začetku zaposlitve?

- a) takoj po zaposlitvi
- b) mesec dni po zaposlitvi
- c) v prvem letu po zaposlitvi
- d) še nisem bil/-a v mrliški vežici v domu
- e) drugo: _____

3. Zaradi česa ste šli v mrliško vežico v domu (možnih več odgovorov)?

- a) zaradi narave dela
- b) zaradi zanimanja
- c) kot obiskovalec/-ka
- d) kot svojec/-ka
- e) drugo: _____

4. Kako pogosto hodite v mrliško vežico v domu?

- a) zelo pogosto
- b) pogosto
- c) redko
- d) nikoli

5. Ali je po vašem mnenju lokacija mrliške vežice v vašem domu primerna?

- a) da
- b) ne
- c) o tem še nisem razmišljal/-a

6. Se vam zdi pomembno, kje v domu je mrliška vežica?

- a) da, zakaj _____
- b) ne
- c) o tem še nisem razmišljal/-a

7. Ali prilagajate urejenost mrliške vežice v domu glede na vero pokojnika?

- a) da, zakaj _____
- b) ne
- c) ne vem

8. Imajo rastline za vas pomembno vlogo v mrliški vežici v domu?

- a) da
- b) ne
- c) o tem še nisem razmišljal/a

9. Ali je po vašem mnenju mrliška vežica v domu primerno urejena?

- a) da
- b) ne
- c) o tem še nisem razmišljal/-a
- d) še nisem bil/-a v mrliški vežici v domu

10. Ali kaj pogrešate v mrliški vežici v domu?

- a) da, kaj _____
- b) ne
- c) o tem še nisem razmišljal/a
- d) še nisem bil/-a v mrliški vežici v domu

11. Če bi imeli možnost, kaj bi spremenili v mrliški vežici v domu?

12. Kaj menijo svojci o lokaciji mrliške vežice v domu in o njeni opremljenosti (napišite, če imate te podatke oz. informacije)?
